

עין משפט גד מצוה

ג א ב מו"י פיעו מהל' אכזות הלכה ז טור ש"ע אה"ע סימן קיל ספקין ח:

ד ג מו"י שם הלכה ט טוש"ע שם ספקין יג:

ה ד מו"י שם הלכה ו טוש"ע שם ספקין ו:

תוספות רי"ד

ומודה ר"ג דאי אוסיף ביה דקלא לתוספת כתבי"א אוסיף ביה דקלא בשטר ב' לתוספת כתבי"א ולא לבטל את זמן שטר א' ותרווייהו מיהו לא גביא מולא כתב צביתי ואוסיפת לך הך אקמייתא אלא שטר כתובה [יתירא] כתב לה ולא הזכיר בה את הראשונה הכי קא"ל אם תרציה למחול שיעבדא של א"י גבי כתובה זו המרובה ואם לאו גבי א' המנוצח. הלכך הי מנייהו דבעי גביא וזי אמר ר'ג בטל שטר א"ה בדלא אוסיף ביה מיד דאי לא לבטליה לקמאי אתא למאי כתבי":

או כתובה וגט וימיה או גט כתובה ומיהא אם גט קודם לכתובה גובה ב' בכתובות כתובה גובה ב' לגט אינה גובה אלא כתובה א' שמוגרש את האשה והחזירה ע"מ כ"ר החזירה. פ"י אשה שהוציאה לב"ד גט וכתובה ועדי מיהא והיא תובעת ב' בכתובות אחת מחמת גירושיה ואחת מחמת אלמנות אם זמן הגט קודם לזמן הכתובה דמוכחא מילתא שהיה בה גטושים קדמונים ועליהם נכתב זה הגט והחזירה וכתב לה כתובה ומת בעלה גובה ב' בכתובות א' גובה בגיטתה של נשואין הראשונים שבין גיטתה קיים בידה בודאי לא פורע שאלו פרעה היה קודם לגיטה ותנן הוציאה גט ואין עמה כתובה גובה מכתובה וא' גובה בעדי מיתה על נשואין האחרונים שבין כתובה א' לומר על כתובה אין לומר ע"כ ר"ד החזירה שהיו רצה וכתב לה כתובה ואם קודמת הכתובה לגט נמצא שזה הגט על נשואי אותה הכתובה נעשה אינה גובה אלא מחמת הגירושין ובהא דתני שהמגיש את האשה והחזירה וכו' ה"ק אע"פ שהחזירה ומת ובהא לגבות כתובה שניה בעדי מיתה בעבור נשואין האחרונים א"י שבין שלא כתב לה כתובה אחרת באלו הנשואין ואין בידה אלא כתובה הא' ע"כ כ"ר החזירה:

ק"מ שהשיאו אביו וכו'. אמר ר"י אלא מו"מ אבל תוספת אין לה ור"י אמר אפי' תוס' י"ל. פ"י סבר ר"י כל מה שכתב לה בעודו קטן בין עיקר כתובה בין תוס' הכל גובה ש"מ כן קיימה בגדלותו לתת לה כל מה שכתב לה בקטנותו ור"ה סבר שטרא חספא בעלמא דרוקא מו"מ יהוא תנאי ב"ד אית לה אבל תוספ' לא:

מיתבי חדש נוטלת מה שחדשו לא חדש בתולה גובה ר' ואלמנה ק' תיובתא דר"י פ"י אם חדשו לאחר שהגדיל הקטן לכתוב לאשתו שום דבר וכן העובד כוכבים לאחר שתגדיל נוטלת במיתו מה שחדשו ואם לא חדשו וקיימם בסתם בתולה גובה ר' ואלמנה ק' (תיובתא דר"י) מ"ש להן בתחלה ורוקא כתיבין אבל תוספת לא וקשה לר"י ומהדר ר"י תנני' אטעיתהו איהו סבר כתובתה קיימת אכולהו מילתא קאי. פ"י על כל מ"ש לה מתחילה ואפי' תוס' ולא היה אעיקר כתובה קאי כדמפרש בבביריתא:

מ"י שהיה נשוי שתי נשים ומת הראשונה קודמת לשניה וירשתי הראשונה קודמת לירשתי הב' נשא את הא' ומהה נשא את הב' ומת הוא הירשתי קודמים לירשתי הא'. פ"י אם מת הוא ובאו ב' נשוי לגבות מן הירשים הא' שזמנה קודם את מת הלוה בחיי מלוה שאם רוצה המלוה לגבות מירשתי הלוה א"ל שלא בשבועה כדתנן הבא ליפרע וכו' אם מת אח"כ המלוה ובאו יורשי המלוה לגבות מירשתי הלוה אין גובין כלום שאין אדם מוריש שבועה לבניו שכיון שחייב המלוה שבועה שבלא שבועה א"ל מירשתי הלוה ולא הספיק לישבע עד שמת אין יורשיו יכולים לגבות מירשתי הלוה כלום שא"י לישבע הן שלא נפרע אביהן מן המלוה שמהיכן יודעים אם נפרע אם לאו ואחרי שא"י לישבע אותה השבועה שנתייבב המלוה אינם

צ:

סנה נמי. רישא לישגא דלכתמילה קודמת ולא תנא אס קדמה ותפסה אין מויליחין:

שמע מינה אהם בחייו ואהם צמוסו יש להן. לראשונים כמזבת בנין דכרין ולא אמרינן כי תקון בנין דכרין היכל דמתו שמהין צחייו וכמזבת האחת מרובה משל חכרתה אלו נוטלין כמזבת אמין ואלו נוטלין כמזבת אמין והשאר חולקין גשוח דהשטא אמו תרוייהו צמורת בנין דכרין שהוא ירושת האב ולא אחי לאינצווי אבל אחת צחייו ואחת צמומו דירשי שניה צאין על כמזבת אמין צמורת ירושת חוב אמין ולא מאציהס צאה להס וצני ראשונה צאין ליטול חלק יתר מכח ירושת האב דהא ירתון תנן לא שקלי דלמא אמו לאינצווי ולומר לא תטלו צירושת צחינו יותר ממנו הא לא אמרינן:

כסובה נעשים מותר להצטרפה. דלע"ג דלא תקון כמזבת בנין דכרין אלא"כ יש מותר על שתי הכמזבות דינר דלא מיעקרא נחלה דלוריימא דכתיב צפרקין) ופרשינן טעמא צפרק נערה שנתפתמה (לעיל דף נג:). הגי מילי כי מתו שמהין צחייו דלוריייהו אמו צמורת בנין דכרין אבל אחת צחייו ואחת צמומו השניה נגזית צמורת חוב אין לך ירושה גדולה מזו ולא מיעקרא נחלה דלוריימא צשכמת נפלו נכסיס לפני יורשין וכשיא שטר חוב על צהינן אלו ואלו עושין מצוה לפרוע חובת צחינו והיא היא ירושתן לפיכך כמזבה זו נעשית כמותר לירשה וגובין צני הראשונה כמזבת בנין דכרין:

א)נל **טרפי ממשעבדי**. דלא תימא יתבון תנן ובעל חוב הוו ושעבדס קודם ויערפו מצני השניה שהן בעלי חובות מאחרין אלא יורשין הן וירתון תנן ולא גבו ממשעבדין:

ומאי קודמין. דמשמע הא אי איכא מנידי למשקל צמרייהו שקלו:

קודמין נחלה. לא שיטלו הראשונים אחרייהס כמזבת אמין אלא יטלו אחרייהס חלקן צמומו דכרן חולקי ירושה:

יורשי הראשונה למס לי. דקרו להו יורשי ראשונה הלא לא מכחה ולא מתקנתה הן צאין לירש ואמאי קמי סיפא לירשי הראשונה:

הכי גרסי' **איירי דנפא שניה וירשיה** **סנה נמי לירשי הראשונה**. איירי דקרי להו לצני שניה יורשי אהס דלינהו מינה קא ירמי קרינהו לצני ראשונה נמי על גט יורשיה ולאו משוס דמדידה קא ירמי אלא שמא צעלמא כלומר לצני הראשונה:

והפא דצאינא מוסר דינר. קאמר אי האלי קודמין לירשי הראשונה קודמין

מי שהיה נשוי פרק עשירי כתובות

תנא נמי הראשונה קודמת לשניה:

נשא את הראשונה: שמע מינה תלת אשמע מינה אחת בחייו ואחת במותו יש להן כתובת בנין דכרין ולא היישינן לאינצווי ממאי מדקתני שניה וירשיה קודמים לירשי ראשונה מיקדם הוא דקדמי הא איכא שקלי יושמע מינה כתובה נעשית מותר להחברתה ממאי מדלא קתני אם יש שם מותר דינר יושמע מינה כתובת בנין דכרין ב)לא טרפה ממשעבדי דאי סלקא דעתין טרפה ממשעבדי ליתו בני ראשונה ולטרפינהו לבני שניה מתקוף לה רב אשי ממאי דלמא לעולם אימא לך אחת בחייו ואחת במותו אין להן כתובת בנין דכרין ומאי קודמין לנחלה קתני וכי תימא יורשי הראשונה למה לי איירי דתנא שניה וירשיה תנא נמי לירשי הראשונה ודקאמרת כתובה נעשית מותר להחברתה דלמא לעולם אימא לך אין כתובה נעשית מותר לחברתה והכא הוא דאיכא מותר דינר ואחת בחייו ואחת במותו תנאי היא דתניא מתו אחת בחייו ואחת במותו בן נגס אומר יכולין בני הראשונה לומר לבני השניה ב) בני בעלת חוב הראשונה ונפלה לפני בני השניה מאי לאו כהא קא מיפלגי דמר סבר אחת בחייו ואחת במותו יש להן כתובת בנין דכרין ומר סבר אחת בחייו ואחת במותו אין להן כתובת בנין דכרין אמר רבה אישכחתינהו לרבנן דבי רב דיתבי וקאמרי דכולי עלמא אחת בחייו ואחת במותו יש להן כתובת בנין דכרין והכא בכתובה נעשית מותר להחברתה והוא הדין לבעל חוב קמיפלגי מר סבר כתובה נעשית מותר להחברתה והוא הדין לבעל חוב סבר אין כתובה נעשית מותר להחברתה והוא הדין לבעל חוב ואמינא להו אנא יבעל חוב כולי עלמא לא פליגי דהוי מותר כי פליגי בכתובה מתקף לה רב יוסף אי הכי רבי עקיבא אומר כבר קפצה נחלה אם יש מותר דינר מיבעי ליה אלא אמר רב יוסף באחת בחייו ואחת במותו קא מיפלגי והני תנאי כי הני תנאי דנניא נשא את הראשונה ומתה נשא את השניה ומת הוא באין בניה של זו לאחר מיתה ונוטלין כתובת אמין ר"ש אומר אם יש מותר דינר אלו נוטלין כתובת אמין ואלו נוטלין כתובת אמין ואם לאו חולקין בשוה מאי לאו כהא קא מיפלגי דמר סבר אחת בחייו ואחת במותו יש להן כתובת בנין דכרין ומר סבר אחת בחייו ואחת במותו אין להם כתובת בנין דכרין לא דכ"ע אחת בחייו ואחת במותו יש להן כתובת בנין דכרין והכא

לכתובת בנין דכרין הוא איכא לאוקומה דצאינא מותר דינר ואע"ג דלא תני אס יש שם מותר דינר הא קתני לה לקמן ב)נל. היה שם מותר דינר כו' ותרתו זימני לא אצטרך למימני:

סנאי היא. אי שקלי צני ראשונה כמזבת בנין דכרין אי לא:

אהם צני בעלת חוב אהם ינו כסובה אהם ואלו. ע"כ דליכא מותר דינר קמיירי מדקתני ואלו ואי דאיכא נחלה צינר על שתי כמזבות מאי ואלא דקא אמרי להו נהי נמי דשקלי צני ראשונה כמזבת בנין דכרין לא צעינן מותר דינר דאין לך נחלה דלוריימא יפה מזו שאנו ואהם פורעים חובת צחינו הלכך טלו אותה ואלו ואנו נוטל השאר כמזבת בנין דכרין:

רבי עקיבא אומר כבר קפצה נחלה כו'. משעה שמת הבעל צחייה של שניה קפצה נחלת בנין דכרין מלפני צני הראשונה:

ונפלה. להיות נחלה כשאר ירושה אף לצני השניה ואפילו הוי הכא מותר דינר לא הוי שקלי צני הראשונה כמזבת בנין דכרין דצאחת צחייו ואחת צמומו לא איתתן:

דכו"ע יש להן. ועממא דרבי עקיבא הכא משוס דליכא מותר דינר הוא וקסבר אין כמזבה נעשית מותר להצטרפה ואפי' השניה חוב. וה"ה לצע"ח היכל דמתו שמהין צחייו דלוריייהו אמו צמורת בנין דכרין ואם לא הוי מותר:

צעל חוב כולי עלמא לא פליגי דהוי מותר. הואיל ואחת צמומו ששניה חוב פורעין והיא מלפני צני הראשונה:

ונפלה. להיות נחלה כשאר חוב ור' עקיבא סבר ר' עקיבא אומר ר' עקיבא משוס דליכא מותר ואי הוה מותר לא פליג מאי כבר קפצה נחלה גופייהו קא שקלי והלכך הך צני שניה מקבלין ולא פורעין נמנא שאין כאן נחלה דלוריימא ולא איתתן ירושת בנין דכרין דרצנן למיעקר נחלה דלוריימא:

אי הכי. דבהא לחודא הוא דפליגי רבי עקיבא משוס דליכא מותר ואי הוה מותר לא פליגי מאי כבר קפצה נחלה דמשמע אין כאן תורת בנין דכרין כלל הכי אצעי ליה למימר אס יש שם מותר נוטלין ואס לאו אין נוטלין:

אלא אמר רב יוסף כו'. דפרשישית צרישא דלפי' הוה זה מותר אמת ר' עקיבא למימר דהואיל ואחת צמומו ליכא כמזבת בנין דכרין לצני ראשונה וכל שכן מי ליכא:

צאים צניה של זו. קא סלקא דעתך אצני שניה קאי והכי קאמר צאים צני השניה שהיא בעלת חוב ונוטלין כמזבת אהם אבל לצני ראשונה אין כאן כמזבה דקסבר אחת צחייו ואחת צמומו אין להם:

חולקין צשוח. את המותר על כמזבת

נוטלין כתובת אמין: דייקני' ש"ג מ"י ש"מ א' בחייו וא' במותו י"ל כתובת בנין דכרין ולא חישי' לאנצווי ממאי מדקתני ב'

וירשיה קודמים לירשי הא' מיקדם הוא דקדמי הא איכא שקלי פ"י מדקתני קודמים ש"מ דאי איכא תו נכסיס שקלי יורשי הא' כתובת אמין ולא פלי בני ב' בהיריהו מכח ירושת אביהן וש"מ א' מתה בחייו וא' מתה במותו יש לבני הא' ככניד' ולי"א כי תקון רבנן בניד' היכא דמתו שמהין בחייו וכתובה הא' מרובה משל חכרתה אלו נוטלין כ"א וא"כ כתובת אמין והשאר חולקין בשוה דהשתא אמו תרוייהו בתורת בניד' שהוא ירושת האב דלא אמו לאנצווי אבל א' בחייו וא' במותו דירושי ב' באין על כתובת אמין ולא מאביהן באה להן ובני הא' באין ליטול חלק יתר מכח יורשי האב דהא ירתון תנן לא שקלי דילמא אחי לאנצווי ולומר לא תטלו בירושת אבינו יותר ממנו הא לא אמרי'. וש"מ כתובה נעשה מותר להחברתה מדלא קתני אם יש שם מותר דינר ב' וירשי' קודמים. פ"י אע"ג דלא תקון רבנן ככניד' אא"כ יש מותר דינר על ב' הכתובות כי היכי דלא מיעקרא נ"ד כדתנן לקמן בפירקין ה"מ כי מתו שמהין בחייו תרוייהו אמו בתורת בניד' אבל א' בחייו וא' במותו שהב' שנצבת בתורת חוב אין לך ירושה גדולה מזו ולא מיעקרא נ"ד שכשמת נפלו נכסי קמי' יורשיה וכשיצא שטר חוב על אביהן אלו ואלו עושין מצוה לפרוע חוב אביהן והיא היא ירושתו לפיכך כתובה זו נעשה מותר להחברתה לירושתי וגובין בני הא' בתורת בניד'. וש"מ כתובת בניד' לא טרפא ממשעבדי דאי ס"ד טרפ' ממשעבדי ליתי בני הא' וליטרפו לבני ב' ואסיקנא.

מסורת הש"ס

א) [לעיל נה, ג] (ג) לקמן

א, 165) (א) מ"י כ"י,

—

הגהות הב"ח

א) נ"י לצני השניה אהם צני בעלת חוב:

—

תוספות רי"ד (המשך)

גובים כלום: ומותבין להו מהא מתני' דתני יורשי הא' קודמים לירשי הב' והא הכא דרינם על יורשי הבעל הן דהא מת קתני ואילו באה ראשונה עצמה או שניה עצמה לגבות מירשי הבעל אינם גובים אלא בשבועה שלא פרעה הבעל כדתנן אין אלמנה נפרעת מבני אלא בשבועה וכשיש שמתו הן קודם שנשבחו היאך גובין יורשיהן ומקמי לה ההם כשנשבועה ומתה דרוקא אם נשבעה קודם שמתו או גובין יורשיה אבל אם לא נשבעה לא:

ודייקן מוקמתני הא' קודמת לב' ולא קתני הא' יש לה והב' אין לה מכלל דאי קריבא ב' ותפסה לב' מפוקין מינה ש"מ בח"מ שקדם וגבה מש"ג. לפולם אימא לך מה שגבה ל"ג והיא קודמת לגביה קתני כדתנן בן קודם לבת:

ואי קשיא הכי מסתפק תלמודא בכתי' א' גבה גבה ואי לא גבה ולא אובח כמה דתנן בס"פ מי שהיה נשוי ב' נשים ומכר שדהו וככתבה הא' ללווקא וד"ל אילך עמך השני מוציאה מיד הלוקח. והא' מיד הב' וכו'. אלמא אע"ג שקדמה ב' וגבחה לא עשתה כלום אלא הא' מוציאה מידה:

שתיבא דהא אמר לקמן בפירקין דאמר ששואל דהוי פלונתא דתנא ב) וכן מה שגבה גבה מ"ה ההוא במטלטלין מיירי אבל לעולם במקרקע מש"ל"ג והכי אוקמי' ריח ז"ל דלא מיירי האי דעריכין אלא במטלטלי. אראב"א היה בידו ה' סלעים ואמר ערכי עלי וחזר ואמר ע"ע נתן ד' דינן כ"י נשא את מ"ה שנתן מ"ט ב"ח מאוחר שקדם גובה מש"ג בעידנא דירחי' לו תו לית ליה נתן ד' לא' וא' לב' ידי ב' יצא ידי א' ל"י מ"ט כלהו משעבודת לא':

נשא את הא' ומתה יורשה בעלה ויש לבנים שלו תנא דבניו כדתנן לעיל בניו דירחי' כ"י נשא את הב' ומת הוא ובאין הב' וירשיה ליטול כתובתה ובני באין ליטול כתובת אמין כתנאי בניד' הב' וירשיה קודמים וכו'. פ"י שתחלה נפרעת הב' שהיא בכ"ח וכן יורשיה ואח"כ אם ישארו נכסיס יטלו בני הא' כתובת אמין שאין לה זכות ליטול אלא לאחר מיתת אביהן דהא ירתון תנן הלכך פורעין תחלה חוב אביהן ואח"כ

^[1] נחלה דל"ל אי מה שצנב גבה לא מ"ה רואה לניין הא מתני' הכי ס"י וכו'. ב) נחלה דל"ל ומ"ה דאמר כפי"ב דעריכין אי"ר אהא אינה צניו וכו' מ"ט דכולהו משעבודת לראשונה הוא דנעטלגי מיירי וכו'.